

Crítiques

autors internacionals

Ets un gos, tovàritx

Cor de gos
Mikhaïl Bulgàkov
Club Editor Jove
Barcelona, 2007Traducció de Josep Maria
de Sagarra Angel

A Putin tampoc li hauria agradat Bulgàkov. Li hauria enviat uns quants tàpers amb *pirojki* i poloni. Perquè amb Mikhaïl Bulgàkov (1891-1940) topem amb un tòpic. L'autor que no sap mossegar-se la ploma. No ser insolent, fer dir a la literatura el que el poder espera que digui. El Dr. Jekyll volia que el deixessin sortir i reunir-se amb la seva família a l'exili. Però el seu Mr. Hyde li feia escriure burles a aquell monstre burocràtic, ridícul i cruel que va ser la piconadora soviètica. Conclusió: un home arruïna la seva vida, però els seus llibres redimeixen la resta.

Metge com Txékhov, abandona la professió per escriure. Descendent de russos blancs dispara com a periodista i relats. Però no és fins al 1925 que l'èxit de *La guàrdia blanca* li explota a les mans. L'obra va ser dramatitzada de seguida per Stanislavski al Teatre de l'Art de Moscou. Però amb la notorietat va arribar l'estigma. I és que l'argument no era per fer amics. La història d'una família russa blanca durant la guerra civil. Sense idealització dels derrotats. Ja hi havia prou maniqueisme al carer, txecs i estaments. Estrella Roja sobre el front de Mikhaïl Bulgàkov.

El poder el va anar cuinant a foc lent. Les següents novel·les no van ser editades fins al 1965 i el 1967. Va poder publicar contes i peces dramàtiques, sempre que, això sí, el verí fos inocu. La seva obra mestra, la novel·la *El mestre i Margarida* es va començar a escriure el 1928 però no va ser editada en el seu país gairebé fins 40 anys després. Parada obligatòria del cànon rus. Bulgàkov és, doncs, un autor important. Atent a les avantguardes europees però havent llegit molt i bé els seus. Gógol. Txékhov i Puixkin.

El narrador de *Cor de gos* és Xàrik, un gos vagabund. Són els anys 20 i Moscou una ciutat molt dura. La ironia, esmolada com el ganivet d'un carnisser, talla a preu fet des de la primera pàgina. Xàrik està ferit i mort de gana. Fins que el recull un metge elegant i poc amic de fer taula rasa social. El doctor Preobrajenski es mou bé entre línies de l'aparell. Els seus experiments rejo-

venidors arrasen entre la seva clientela de nou-rics. És per això que no filen prim respecte a les seves idees contrarevolucionàries. Xàrik entra a formar part dels experiments del nostre Frankenstein. Li posa la hipòfisi i els òrgans sexuals d'un canalla borratxo. Després espera a veure què passa. El gos no només rejoveneix. Sinó que es vigoritza i humanitza. Tant que acaba per afiliar-se al Partit i treballar de detestable funcionari. És a dir, de gos a membre de l'aparell. I després Mikhaïl volia que el tractessin bé.

Com a *El mestre i Margarida*, la sàtira és l'ingredient saborós del guisat. Una sàtira despiedada, directa i corrosiva com l'àcid. Una faula moral, un vodevil, un retrat costumista grotesc. Amb alè de posada en escena teatral i prosa urgent, l'autor sap què vol dir i contra qui. El gos es defensa atacant el turmell del maltractador. No pot fer cap altra cosa. Denunciar aquest poder quan viola casa teva, el teu cos i el teu cap. I l'únic inexpugnable és la teva resistència. O en paraules de Xàrik: "Si ara ploro és només pel mal i pel fred, perquè la meva ànima encara no es rendeix... És molt soferta, l'ànima d'un gos".

Carlos
Zanón

El pes del passat

Desapareguda el mes de febrer passat a causa d'una aturada cardíaca, Marianne Fredriksson (Göteborg, 1927) és un cas peculiar de la literatura sueca. Els seus llibres han estat traduïts a més de 40 idiomes, se n'han venut milions de còpies arreu del món, es parla d'un *estil Fredriksson*, caracteritzat per una capacitat extraordinària de retratar les relacions humanes i el pes dels records, i, tot això, fruit d'una greu crisi personal que, als cinquanta-tres anys la va empenyer a deixar de banda el periodisme i emprar la ficció per fer-nos arribar les seves grans inquietuds: el paper de la dona al llarg del segle XX, la religió, i la necessitat imperiosa de recuperar l'ètica i l'amistat com a pilars de la societat.

Després de l'èxit de *Les filles de Hanna*, novel·la en què, a través de tres generacions de dones d'una mateixa família, coneixem els canvis que ha patit Suècia al llarg del segle XX, amb la

guerra i l'emigració del camp a la ciutat com a motors de canvi, ara ens arriba traduït al català el penúltim dels seus setze llibres, *La vida amb en Jan*, el retorn de l'autora a la dialèctica entre racionalitat i temperament, entre l'actitud científica i la influència de l'entorn social i familiar, entre la lògica i les pulsions irracionals.

Descendent clar i directe d'*Aus migratòries*, el títol que ens ocupa explora el vincle entre tots dos protagonistes, que, en aquest cas, són una parella d'enamorats. Com en qualsevol relació, l'apassionament del principi encobreix uns caràcters molt diferents. El d'en Jan és marcadament fred i intel·lectual. L'Angelika, en canvi, és una dona molt intuïtiva, dotada d'una aguda sensibilitat. I mentre la por de perdre l'altre els

Anna
Tomàsmanté
units,
les discus-
sions i des-
cords

apunten a una causa més profunda que la simple diferència de caràcters. De mica en mica el lector descobrirà l'origen dels conflictes interiors que pateix cadascun i quin és el camí que els ha de portar a un vincle més estable i durador.

Sense cap mena de dubte estem davant d'una de les obres més subjugadores de l'autora. La vibrant penetració psicològica amb què perfila els personatges toca a fons l'ànima del lector i l'encadena fins a l'inesperat desenllaç de la història. Amb mestria, l'autora enllaça el passat i el present d'en Jan i l'Angelika, tot convertint el llibre en una esplèndida novel·la d'aprenentatge que demostra, un cop més, la capacitat que tenen les pors i els traumes de la infància per ofegar el lliure albir.

La vida amb en Jan
Marianne Fredriksson
Edicions 62, Barcelona 2007
Traducció de Lluís Solanas**La narradora i periodista sueca Marianne Fredriksson (1927-2007), amb una obra traduïda a 40 idiomes, en una imatge dels 90.**

ARXIU

